

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/237/2021
Identifikačné číslo spisu: 8616200671
Dátum vydania rozhodnutia: 27.04.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:8616200671.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu O. M. K., nar. XX.XX.XXXX, bytom I. XX, I., zastúpeného spoločnosťou AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s.r.o., so sídlom Kmeťova 26, Košice, IČO: 47 2374 06, proti žalovanej M. B. K., rod. M., nar. XX.XX.XXXX, bytom P. ul. č. X, K., zastúpenej JUDr. Andrejom Garom, advokátom, so sídlom Štefánikova 14, Bratislava, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Svidník pod sp. zn. 8C/22/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 19Co/16/2020-625 z 25. marca 2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 19Co/16/2020-625 z 25. marca 2021 v časti, ktorým potvrdil výrok I. až IV. rozsudku Okresného súdu Svidník č. k. 8C/22/2016-473 zo 17. októbra 2019, z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Svidník rozsudkom č. k. 8C/22/2016-473 zo 17. októbra 2019
- vo výroku I. uložil žalovanej povinnosť upustiť od protiprávneho konania spočívajúceho v zásahu do osobnostných práv žalobcu tým, že o ňom šíri nepravdivé informácie, vzhľadom na to, že toto konanie je spôsobilé privodiť žalobcovi ujmu na jeho dobrom mene a občianskej cti.
- vo výroku II. uložil žalovanej povinnosť poskytnúť žalobcovi primerané zadostučinenie vo forme ospravedlnenia do troch dní od právoplatnosti rozsudku písomnou formou v podobe vlastnoručne podpísaného dokumentu v nasledovnom znení: „V Sťažnosti na O.. M. K., riaditeľa DSS C., zo dňa 15.06.2015 adresovanej M.. O. R., O. O. A. C., som uviedla, cit: Riaditeľ DSS zneužíva pracovnú dobu na vybavovanie svojich osobných a rodinných záležitostí, ba dokonca podľa tvrdenia ľudí z blízkeho okolia na tento účel využíva aj služobné motorové vozidlo, ktoré sám šoféruje. Správanie a konanie O.. M. K. počas celého priebehu konania na súde je zákerné a chorobne pomstychtivé. Ex svokor sa všemožne snaží ovplyvňovať a manipulovať orgány štátnej správy, verejnej správy a samosprávy svojou osobnou návštevou, alebo telefonicky a svojimi klamstvami a lžami cielene a úmyselne poškodzuje moje dobré meno, ako aj dobré meno mojich rodičov. Ide o človeka, ktorý je schopný všetkého a svojimi fabuláciami, vykonštruovanými tvrdeniami a konšpiráciami veľmi mi ubližuje, ako aj mojej maličkovej dcére, ktorej u spoluobčanov a zvlášť jej rovesníkov robí zlé meno. O.. K. je tak posadnutý pomstou a

veľkou nenávisťou ku mne, že v okolí účelovo a cielene šíri o mne nepravdivé informácie, ohovára a osočuje ma, len aby mi ublížil. Nad správaním a konaním O.. K., ktorý sa vystatuje svojím postavením a funkciou riaditeľa DSS mnohí z okolia krútia neveriacky hlavou a kladú si otázku „ako takýto človek môže riadiť DSS, zabezpečovať starostlivosť o klientov a riadiť svojich podriadených?“ Keďže správanie môjho ex svokra je čím ďalej agresívnejšie a prekračuje všetky hranice slušnosti a inteligencie, preto som bola nútená na PhDr. K. podať trestné oznámenie za ohováranie a osočovanie mojej osoby na Okresnú prokuratúru Svidník, ktoré je v štádiu riešenia a ktoré je zároveň prílohou tejto sťažnosti. Do pozornosti Vám pán predseda dávam, čoho všetkého je schopný O.. K. - riaditeľ DSS, ktorý dňa 2. júna 2015 (utorok) počas pracovnej doby so svojou manželkou v doobedňajších hodinách - okolo 11:00 hod. bez môjho vedomia a dohodnutého stretnutia s riaditeľkou MŠ navštívili moju dcéru v materskej škole - R., kde vyvolal veľký konflikt. Pred očami 25 detí, ktoré sa hrali na dvore MŠ, kričal po učiteľke, zastráňoval ju, vyhrážal sa jej a dožadoval sa stretnutia s mojou dcérou, jeho vnučkou. Jeho impulzívne a arogantné správanie a konanie vystrašilo deti a traumatizovalo učiteľku MŠ, ktorá nechápavo krútila hlavou, čoho všetkého je schopný O.. K.. Podľa vyjadrenia učiteľky MŠ O.. K. vôbec neakceptoval jej vyjadrenia a naďalej ju verbálne napadal a zastráňoval ju a preto zvažuje patričné právne kroky. Za tieto neoprávnené a nepravdivé tvrdenia na adresu žalobcu O.. M. K. v uvedenej sťažnosti, a teda za neoprávnený zásah do jeho práv na ochranu osobnosti, sa žalobcovi O.. M. K. ospravedlňujem.“ Jeden rovnopis predmetného dokumentu je žalovaná povinná zaslať doporučené do vlastných rúk žalobcu na jeho adresu uvedenú v návrhu na začatie konania, jeden rovnopis predmetného dokumentu je žalovaná povinná zaslať doporučené do vlastných rúk predsedu Prešovského samosprávneho kraja, jeden rovnopis predmetného dokumentu je žalovaná povinná zaslať doporučené do vlastných rúk vedúceho Odboru sociálneho Úradu Prešovského samosprávneho kraja, jeden rovnopis predmetného dokumentu je žalovaná povinná zaslať doporučené na adresu Útvaru hlavného kontrolóra Prešovského samosprávneho kraja a jeden rovnopis predmetného dokumentu je žalovaná povinná zaslať doporučené na adresu Centra sociálnych služieb Dúhový sen v Kalinove.

- vo výroku III. uložil žalovanej povinnosť poskytnúť žalobcovi primerané zadosťučinenie vo forme ospravedlnenia do troch dní od právoplatnosti rozsudku písomnou formou v podobe vlastnoručne podpísaného dokumentu v nasledovnom znení: „Vo Vyjadrení k návrhu na vydanie predbežného opatrenia zo dňa 08.10.2015, pod sp. zn. 3P/25/2015, vo veci úpravy styku navrhovateľov - O.. M. K. a M.. M. K. ako starých rodičov s mojou maloletou dcérou Q. M. K., nar. XX.XX.XXXX, som uviedla: Navrhovatelia počas stretnutia vyvolávajú konflikty a sú rušivým elementom, pretože sa verbálne navádzajú do matky dieťaťa, osočujú ju, ohovárajú a poškodzujú jej dobré meno pred policajtm, ktorých volá otec dieťaťa aj v prítomnosti našej dcéry. Navrhovatelia ako aj otec dieťaťa sa iba každému vyhrážajú a zastráňujú podaním trestného oznámenia, odmietanie stretnutí s našou dcérou riešia násilnou formou a to za asistencie polície, čo je veľká pravdepodobnosť aj do budúcnosti, šíria okolo seba strach a riadia sa iba svojimi sebeckými pravidlami, ktoré vyhovujú iba im a ktorými bohužiaľ najviac ubližujú našej maličkaj dcére. Nad ich primitívnym správaním krútia hlavami odborníci s dlhoročnou praxou - právnici, psychológovia, pedopsychiatrička a hlavne ľudia, na ktorých počas konania otec dieťaťa podával trestné oznámenia, sťažnosti a žaloby ... V Námietke zaujatosti voči sudcom Krajského súdu Prešov a návrhu na ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania vecí zo dňa 20.11.2015, som uviedla: Až v súvislosti s aplikačnou praxou právnych noriem odvolacím súdom v tejto našej veci som plne pochopila význam slov môjho ex - svokra O.. M. K. (otec navrhovateľa), ktoré povedal priamo do očí môjmu otcovi „mňa Svidník a Okresný súd nezaujima, ja potrebujem veci iba dostať do Prešova na Krajský súd“. K podozreniu zo zaujatosti tohto odvolacieho súdu pre pomer ku jednej zo strán v konaní okrem vyššie uvedených slov O.. M. K. (otca navrhovateľa) prispieva aj tá skutočnosť, že menovaný je aj vysoko postaveným funkcionárom O. A. kraja a to na riadiacej funkcii riaditeľa Centra sociálnych služieb Dúhový sen Kalinov, s prirodzeným napojením na elitu O. A. C. a aj s tým zodpovedajúcim okruhom známych osôb.“ Za tieto neoprávnené a nepravdivé tvrdenia na adresu žalobcu O.. M. K. v uvedenom vyjadrení k návrhu na vydanie predbežného opatrenia a námietke zaujatosti voči sudcom Krajského súdu Prešov, a teda za neoprávnený zásah do jeho práv na ochranu osobnosti, sa žalobcovi O.. M. K. ospravedlňujem.“ Jeden rovnopis predmetného dokumentu je žalovaná povinná zaslať doporučené do vlastných rúk žalobcu na jeho adresu uvedenú v návrhu na začatie konania.

- vo výroku IV. súd prvej inštancie rozhodol tak, že vo zvyšku žalobu zamietol.

- vo výroku V. vyslovil, že o trovách konania bude rozhodnuté samostatným uznesením do 30 dní po

nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

2. Na odvolanie strán sporu Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 19Co/16/2020-625 z 25. marca 2021 rozsudok súdu prvej inštancie v časti výrokov I. až IV. potvrdil a výrok V. o trovách konania zrušil a v tejto časti vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

3. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania dospel k správny skutkovým zisteniam, prejednávany spor správne právne posúdil a svoje rozhodnutie náležite odôvodnil. Odvolací súd v napadnutom rozsudku v súvislosti s ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka ozrejmil, čo je v zmysle ustálenej judikatúry potrebné považovať za neoprávnený zásah do práva na ochranu občianskej cti, a poukázal na to, že v tejto veci obsahom neoprávneného zásahu boli tvrdenia žalovanej, že žalobca zneužíva pracovnú dobu (a tiež aj služobné motorové vozidlo) na vybavovanie svojich osobných a rodinných záležitostí, že jeho správanie na súde je zákerné a pomstychtivé, že ovplyvňuje a manipuluje orgánmi štátnej správy, verejnej správy a samosprávy, že je posadnutý pomstou a nenávisťou k žalovanej, že šíri o nej nepravdivé informácie, ohovára a osočuje ju, aby jej ublížil, že jeho správanie je agresívne a prekračuje hranice slušnosti a inteligencie. Rovnako ako neopodstatnené bolo podľa odvolacieho súdu vyhodnotené tvrdenie žalovanej, že žalobca zneužíva pracovnú dobu a služobné motorové vozidlo pre súkromné účely, čo bolo zistené po vykonaní kontroly na podnet sťažnosti žalovanej, zaslanej predsedovi Prešovského samosprávneho kraja ako nadriadenému žalobcu. Krajský súd uzavrel, že ak niekto o inom nepravdivo tvrdí, že sa tak správa, a to bez ďalšieho, možno mať za to, že takéto tvrdenie má difamujúcu povahu a je objektívne spôsobilé ohroziť morálnu integritu fyzickej osoby, ktorej sa to týka, ak pre naplnenie hľadiska objektívnosti postačuje, že difamujúce tvrdenie sa mohlo dostať a v danej veci sa aj dostalo na vedomie tretím osobám tak, ako to bolo v prejednávanej veci preukázané. Objektívna spôsobilosť narušiť alebo ohroziť právo chránené ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka tiež znamená, že sa nevyžaduje aj vyvolanie následkov, a teda ani povinnosť žalobcu ich preukázať. Táto povinnosť mu vzniká iba v prípade uplatnenia zadosťučinenia v peniazoch, čo v prejednávanej veci žalobca nepreukázal. Odvolací súd, rovnako ako súd prvej inštancie dospel k záveru, že konaním žalovanej bolo zasiahnuté do práv žalobcu chránených tak Občianskym zákonníkom, ako aj Ústavou Slovenskej republiky.

4. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd tiež vyslovil, že objektívne spôsobilý vyvolať následky týkajúce sa osobnosti fyzickej osoby môže byť aj zásah urobený v rámci súdneho konania, a to za predpokladu, že ide o vážnejší zásah. Aj keď subjektívnym právom fyzickej osoby, ako stany sporu, je vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam a dôkazom, ktoré považuje za dôležité pre rozhodnutie o predmete sporu, ak sa strana nevyjadruje k vecnej stránke sporu, ale posudzuje protistranu ako vyvolávajúcu konflikty, že je rušivým elementom, že sa vyhráza a zastrahuje, šíri strach a riadi sa sebeckými pravidlami, ovplyvňuje štátne orgány, je napojený na elitný okruh známych osôb a pod., odvolací súd považoval takéto správanie žalovanej za neoprávnený zásah do osobnosti žalobcu, pričom išlo o závažný zásah spôsobilý objektívne zasiahnuť do jeho práv. Odvolací súd uviedol, že je daná aj príčinná súvislosť medzi zásahom, ktorým sú žalovanou vykreslené negatívne vlastnosti žalobcu ako človeka, ako funkcionára zneužívajúceho pracovnú dobu a služobné motorové vozidlo, osobu ovplyvňujúcu aj súdne rozhodnutia, a porušením alebo ohrozením chránených osobnostných práv žalobcu. Žalovaná zverejnila tieto informácie tým, že podala písomnú sťažnosť na žalobcu, adresovanú vtedajšiemu predsedovi Prešovského samosprávneho kraja a takéto dehonestujúce názory na žalobcu konkretizovala aj vo vyjadrení na vydanie predbežného opatrenia z 8. októbra 2015 vo veci pod sp. zn. 3P/25/2015.

5. Odvolací súd dospel k záveru, že bolo správne uložiť žalovanej povinnosť upustiť od protiprávneho konania zasahujúceho do osobnostných práv žalobcu, nakoľko zo spisu jednoznačne vyplýva, že žalovaná opakovane konala tak, že zasahovala do osobnostných práv žalobcu (opakované podania, sťažnosti na žalobcu, vyjadrenia v súdnom spore, trestné oznámenie, ktoré nebolo ukončené uznaním žalobcu za vinného z trestného činu a pod.), a preto námietku žalovanej, že v súčasnej dobe už sa nedopúšťa žiadnych takýchto konaní spôsobilých zasiahnuť do práv žalobcu, neakceptoval. To, že nešlo iba o jediný zásah, bolo podľa odvolacieho súdu dôvodom, pre ktorý je možné uložiť žalovanej

povinnosť upustiť od protiprávneho konania. Odvolací súd dospel tiež k záveru, že boli naplnené podmienky pre vyhoviecie žalobe priznaním satisfakcie vo forme písomných ospravedlnení. V tejto súvislosti na námietku žalovanej, že súd prvej inštancie si sám svojvoľne zmenil žalobcom navrhnutý petit žaloby v tom, že súd už neuložil písomné ospravedlnenie doručiť menovite do rúk M. O. R., predsedovi O. A. C., odvolací súd uviedol, že cieľom bolo doručiť ospravedľujúci list predsedovi Prešovského samosprávneho kraja, ktorého osoba sa medzičasom zmenila.

6. Odvolací súd sa zaoberal aj proporcionalitou medzi právom žalobcu na ochranu osobnosti a právom žalovanej na vyjadrenie svojho názoru, pričom daný konflikt vyhodnotil tak, že v danej veci nie je možné poskytnúť žalovanej ochranu jej práva na slobodný prejav na vyššej úrovni ako je ochrana práva žalobcu na ochranu osobnosti. Aj keď osoby verejne činné musia zniesť vyššiu mieru kritiky, táto nemôže zasahovať do ich osobnostných práv. Ak by išlo o kritiku v súvislosti s výkonom jeho funkcie a o oprávnenú kritiku, konanie žalovanej by nebolo spôsobilé neoprávnene zasiahnuť do práv žalobcu.

7. Výrok rozsudku súdu prvej inštancie o trovách konania odvolací súd zrušil z dôvodu, že súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom ukončil konanie, a preto bolo jeho povinnosťou rozhodnúť aj o nároku na náhradu trov konania.

8. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu v časti výroku I. podala žalovaná dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku, keď krajský súd nesprávnym procesným postupom jej znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a tiež z § 421 ods. 1 písm. a/ Civilného sporového poriadku, nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

9. Namietala, že súd prvej inštancie svojvoľne zmenil žalobcom navrhnutý petit žaloby, ktorým sa domáhal zaslať písomné ospravedlnenie do rúk predsedu O. A. C. M. O. R., na povinnosť doručiť ospravedlnenie do rúk predsedu O. A. C.. Okresný súd priznal niečo iné, ako žalobca požadoval, nakoľko podľa názoru žalovanej žalobca viazal povinnosť ospravedlnenia práve na osobu M. O. R., ktorý sa s obsahom sťažnosti žalovanej osobne oboznámil. Odvolací súd sa aj napriek námietke žalovanej s uvedenou skutočnosťou nevysporiadal.

10. Žalovaná namietala nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku vo vzťahu k identifikovaniu konkrétnych výrokov žalovanej, ktoré mali zasiahnuť do práva na ochranu osobnosti žalobcu, a tiež vo vzťahu k absencii testu proporcionality pri strete práva na slobodu prejavu a práva na ochranu ľudskej dôstojnosti a občianskej cti. V rámci testu proporcionality je potrebné skúmať charakter samotných výrokov, posúdiť, ktoré sú skutkovými tvrdeniami a ktoré hodnotiacimi úsudkami, a vo väzbe na to skúmať potrebu dokazovania pravdivosti týchto výrokov. V spojitosti s tým žalovaná poukázala na závery Ústavného súdu Slovenskej republiky vyslovené v náleze sp. zn. II. ÚS 224/2016. V odôvodneniach rozhodnutí súdov oboch nižších inštancií absentuje identifikácia výrokov žalovanej a ich spôsobilosť zasiahnuť do osobnostných práv žalobcu, a to v kontexte stretu s realizáciou práva žalovanej na slobodu prejavu, a tiež v odôvodneniach rozhodnutí absentuje vysvetlenie, ktoré z výrokov žalovanej boli posudzované ako skutkové tvrdenia a ktoré ako hodnotiace úsudky, a to v nadväznosti na všeobecné konštatovanie o nepreukázaní dôkazu pravdivosti žalovanou.

11. Žalovaná namietala, že odvolací súd nesprávne uzavrel, že v prejednávanej veci je preukázaná príčinná súvislosť medzi neoprávneným zásahom a vznikom ujmy spočívajúcej v porušení alebo ohrození práv. Žalovaná poukázala na závery dovolacieho súdu v obdobnej veci - v konaní vedenom pod sp. zn. 5Cdo/180/2007, v ktorom dovolací súd posudzoval, či medzi nepravdivým tvrdením právnej zástupkyne strany konania a ujmou protistrany je príčinná súvislosť, pričom odvolací súd sa od týchto záverov odklonil. Podľa žalovanej za zverejnenie výrokov by sa mohlo považovať iba také konanie, ktoré by umožnilo oboznámenie sa s týmito výrokmí neurčitému okruhu osôb mimo prejednávacieho súdu, účastníkov konania alebo mimo osôb príslušných vyhodnocovať, posudzovať a rozhodovať o sťažnosti osoby na postup verejného činiteľa.

12. Vzhľadom na vytýkané vady žalovaná navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Prešove v časti výroku I. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Alternatívne navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil napadnutý rozsudok Krajského súdu v Prešove v časti výroku I. ako aj rozsudok Okresného súdu Svidník v časti výrokov I. až III. a vec vrátil Okresnému súdu Svidník na ďalšie konanie.

13. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie odmietnuť podľa § 447 Civilného sporového poriadku, prípadne ho zamietnuť podľa § 448 Civilného sporového poriadku. Podľa jeho názoru napadnuté rozhodnutie obsahuje jasné a zrozumiteľné dôvody, na základe ktorých odvolací súd dospel ku konečným právnym záverom. Pokiaľ dovolateľka namieta nesprávne vyhodnotenie dôkazov, takáto namietaná vada je vylúčená z prieskumnej právomoci dovolacieho súdu. K namietanému porušeniu zásady viazanosti súdu žalobným návrhom žalobca poukázal na to, že v zmysle judikatúry súdov je súd oprávnený formulačne upraviť petit žalobcu. Pokiaľ žalovaná v súvislosti s právnym posúdením namietala, že za zverejnenie informácií by sa mohlo považovať iba také konanie, ktoré by umožnilo oboznámenie sa s týmito výrokmi neurčitému okruhu osôb mimo prejednávacieho súdu, účastníkov konania alebo mimo osôb príslušných vyhodnocovať, posudzovať a rozhodovať o sťažnosti osoby na postup verejného činiteľa, žalobca k tomu uviedol, že v prejednanom spore bolo zrejmé, že k šíreniu žalovanou tvrdených nepravdivých informácií došlo aj mimo okruhu týchto osôb, čo vyplýva z vykonaných výsluchov svedkov. Zásahom žalovanej došlo nielen k ohrozeniu, ale aj k porušeniu morálnej integrity osobnosti žalobcu.

14. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 35 Civilného sporového poriadku), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 Civilného sporového poriadku) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 Civilného sporového poriadku), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 Civilného sporového poriadku), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu, pričom dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je podľa § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku prípustné a súčasne tiež dôvodné.

15. Podľa § 419 Civilného sporového poriadku, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

16. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, a podmienky prípustnosti dovolania sú uvedené v ustanoveniach § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku.

17. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku, sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

18. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

19. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť

súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. Postupom súdu sa rozumie iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

20. Dovolateľka vo vzťahu k porušeniu jej procesného práva odvolacím súdom v zmysle § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku namieta, že súd prvej inštancie svojvoľne zmenil žalobcom navrhnutý petit žaloby a odvolací súd sa s touto skutočnosťou nevysporiadal. Tiež namietala nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku, v ktorom absentuje identifikácia konkrétnych výrokov žalovanej, ktoré mali zasiahnuť do práva na ochranu osobnosti žalobcu, a vysvetlenie, ktoré z výrokov žalovanej boli posudzované ako skutkové tvrdenia a ktoré ako hodnotiace úsudky. V napadnutom rozsudku podľa dovolateľky chýba aj vykonanie testu proporcionality pri strete dvoch ústavných práv (práva na slobodu prejavu a práva na ochranu ľudskej dôstojnosti a občianskej cti).

21. Námietku dovolateľky, že súd prvej inštancie svojvoľne zmenil žalobný petit a že napriek námietkam v odvolaní sa s tým odvolací súd nevysporiadal, nepovažuje dovolací súd za oprávnenú. Odvolací súd námietku žalovanej neprehliadol a v odôvodnení napadnutého rozsudku sa s ňou vysporiadal v miere zodpovedajúcej jej obsahu (bod 35 napadnutého rozsudku). Záver odvolacieho súdu považuje dovolací súd za súladný s procesnoprávnymi ustanoveniami, nakoľko nie je porušením zásady viazanosti súdu petítom, ak súd formulačne upraví návrh zachovávajúci zákonné pravidlo, že nemôže prisúdiť viac alebo iné plnenie, než sa strana sporu domáhala, čo bolo v tomto konaní dodržané.

22. Za dôvodné však dovolací súd považoval námietky žalovanej smerujúce voči kvalitatívnej stránke odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu.

23. Občiansky zákonník v ustanovení § 11, podľa ktorého fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy, zabezpečuje každej fyzickej osobe širokú ochranu jej osobnosti. Právna norma nepodáva výpočet konkrétnych foriem zásahov, ktorými môžu byť dotknuté chránené osobnostné práva fyzickej osoby, ale stanovuje len znaky, pri danosti ktorých treba určité konanie považovať za zásah do osobnosti. Prvým zo znakov je objektívna spôsobilosť zásahu vyvolať nemajetkovú ujmu, spočívajúcu buď v porušení, alebo i len ohrození osobnosti fyzickej osoby. Znak objektívnej spôsobilosti zasiahnuť do chránených osobnostných práv je preto daný vždy vtedy, ak ide o také konanie, ktorého dôsledky by v rovnakej situácii negatívne pôsobili na každú inú fyzickú osobu ako nebezpečenstvo zníženia jej vážnosti u spoluobčanov a tým aj nebezpečenstvo nepriaznivého ovplyvnenia jej uplatnenia v spoločnosti. Druhým zo znakov konania zasahujúceho do chránených práv osobnosti fyzickej osoby je neoprávnenosť zásahu. Neoprávneným je zásah, ktorý je v rozpore s právnym poriadkom. Môže k nemu dôjsť ústne, písomne alebo aj inak, vždy však musí byť jeho súčasťou rozpor so zákonom spočívajúci v tom, že ten, kto do chránených práv zasiahol, nemal na to zákonné oprávnenie a že nebol daný žiadny z dôvodov výnimočne vylučujúcich protiprávnosť zásahu (neoprávnenosť vylučuje predchádzajúci súhlas dotknutej osoby, ale tiež existencia zákonom uznaného dôvodu pre určitý zásah, a napokon tiež skutočnosť, že k zásahu došlo pri výkone iného subjektívneho práva stanoveného zákonom alebo pri plnení povinnosti vyplývajúcej zo zákona). Posledným, tretím znakom právne relevantného zásahu do osobnosti fyzickej osoby je príčinná súvislosť medzi neoprávneným zásahom objektívne spôsobilým negatívne zasiahnuť do niektorej z hodnôt tvoriacich fyzickú a morálnu integritu osobnosti, a vznikom nemajetkovej ujmy spočívajúcej v porušení alebo aspoň ohrození chránených osobnostných práv.

24. Pôvodca výrokov (resp. šírenia informácií) nesúcich v sebe potenciál zásahu do osobnostných práv iného jednotlivca realizuje svoje vlastné právo na slobodu prejavu, ktoré predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti. Legitimita uplatňovania tohto práva sa vzťahuje nielen na informácie a výroky s priaznivým, resp. neutrálnym nábojom, ale aj na tie, ktoré kritizujú, urážajú, či inak negatívne hodnotia. Rovnako ako iné ústavné práva a slobody, aj sloboda prejavu prirodzene naráža na iné práva a

slobody zaručené ústavou, a preto ju nemožno realizovať bezbreho, ale v istých situáciách musí sloboda prejavu ustúpiť. Limitačné klauzuly v čl. 26 ods. 4 ústavy explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu, pričom ide o obmedzenia, ktoré musia zodpovedať vždy demokratickému charakteru spoločnosti („opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné“). Dôvodom takéhoto obmedzenia môže byť aj „ochrana práv a slobôd iných“, teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré chránia súkromné osoby pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných súkromných osôb alebo štátu.

25. Povinnosťou súdov pri rozhodovaní sporov vo veciach ochrany osobnosti je zohľadniť ochranu slobody prejavu, a to minimálne v rozsahu jej ústavných záruk. Zodpovedajúce ustanovenia Občianskeho zákonníka teda nemožno aplikovať izolovane, ale je nutné ich vykladať a aplikovať v súlade s ústavou. Nutnosť zohľadniť slobodu prejavu, samozrejme, neznamená rezignáciu na ochranu osobnosti. Obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu, možno považovať za ústavne akceptovateľné, len ak bolo ustanovené zákonom, resp. na základe zákona, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, t. j. musí ísť o obmedzenie, ktoré je v súlade so zásadou proporcionality. V porovnateľných prípadoch žalovaných zásahov do osobnostných práv spočíva test proporcionality na hľadani odpovedí na otázky KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO v danom prípade „hovoril“ (uverejnil informáciu).

26. Dovolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku v zmysle dovolacích námietok a vyššie uvedených kritérií musí konštatovať, že odvolací súd síce v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na všeobecné princípy podmieňujúce úspešné uplatňovanie práva na ochranu pred zásahom do osobnej integrity fyzickej osoby, avšak ich aplikáciu v konkrétnych okolnostiach danej veci podrobnejším spôsobom nevysvetlil a z rozhodnutia tak nie sú zrejme myšlienkové úvahy odvolacieho súdu, ktoré ho viedli ku konečnému konštatovaniu o preukázaní zásahu do osobnostných práv žalobcu. Odvolací súd neopomenul potrebu vykonania testu proporcionality pri obmedzení práva na slobodu prejavu, avšak následne už nezrejmil spôsob jeho vykonania v skutkových okolnostiach prejednávanej veci a z odôvodnenia rozhodnutia je jasný len výsledok, ku ktorému odvolací súd dospel.

27. Dovolací súd konštatuje, že z hľadiska kritéria, AKO boli informácie v inkriminovanej sťažnosti a vyjadrení formulované, je v zmysle ustálenej súdnej praxe potrebné starostlivo rozlišovať medzi faktami (skutkovými tvrdeniami) a hodnotiacimi úsudkami, a to majúť na zreteli aj samotné dokazovanie, nakoľko existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov nepripúšťa dôkazy (rozsudok ESLP Lingens v. Rakúsko z 8. júla 1986, sťažnosť č. 9815/82, rozsudok ESLP Feldek v. Slovenská republika z 12. júla 2001, sťažnosť č. 29032/95). Aj keď hodnotiaci úsudok vzhľadom na svoj subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, musí vychádzať z dostatočného faktického základu (rozsudok ESLP Jerusalem v. Rakúsko z 27. februára 2001, sťažnosť č. 26958/95). Pokiaľ sú z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti v konkrétnom prípade posudzované hodnotiace úsudky, tak je ochrana výrokov takéhoto charakteru z hľadiska slobody prejavu s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu intenzívnejšia ako v prípade uverejnenia faktov (skutkových tvrdení), ktoré sa ukázu ako nepravdivé. V danej veci sa odvolací súd charakteru inkriminovaných výrokov žalovanej nevenoval a svoj záver o ich spôsobilosti zasiahnuť do osobnostných práv žalobcu vzťahoval en bloc vo vzťahu k všetkým predneseným výrokom.

28. Odvolací súd tiež venoval nízku pozornosť ozrejmeniu miesta zaznenia sporných výrokov (t. j. KDE boli inkriminovaná sťažnosť a vyjadrenie uverejnené) a jeho vzťahu k intenzite zásahu do osobnostných práv, nakoľko vo všeobecnosti platí, že čím hromadnejšie sa informácia distribuuje, tým vyššia je ochrana osobnostných práv. V prejednávanej spore boli ako predmet zásahu vyhodnotené dva skutky, charakterovo odlišné pokiaľ ide o miesto ich dokonania (sťažnosť adresovaná predsedovi samosprávneho kraja a vyjadrenie k návrhu realizované v súdnom konaní), odvolací súd však túto okolnosť nereflektoval adekvátnym zhodnotením spôsobilosti každej konkrétnej situácie objektívne

zasiahnuť do práva na ochranu osobnej integrity. Konštatovanie samotného direktívneho záveru pre účely náležitého zdôvodnenia súdneho rozhodnutia nepostačuje.

29. Dovolací súd konštatuje, že nedôsledným odôvodnením napadnutého rozhodnutia kvalitatívne nezodpovedajúcim charakteru prejednávaného sporu došlo k vážnemu procesnému pochybeniu odvolacieho súdu, ktoré znemožnilo žalovanej uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku. Nakoľko sa dovolací súd stotožnil s námietkami žalovanej ohľadne absencie náležitého odôvodnenia napadnutého rozhodnutia a konštatoval jeho nedostatočnosť, je za týchto okolností predčasné posudzovať dovolacie dôvody odvodzujúce prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ Civilného sporového poriadku, nakoľko spôsob riešenia právnej otázky nemožno z dôvodu chýbajúceho adekvátneho ozrejmnenia právnych úvah spoľahlivo identifikovať.

30. Najvyšší súd Slovenskej republiky považoval dovolanie žalovanej v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku za prípustné a zároveň aj dôvodné, a preto rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti podľa § 449 ods. 1 v spojení s § 450 Civilného sporového poriadku zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

31. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 Civilného sporového poriadku).

32. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.